

Nemoci králíků aktuálně – RHD 2

Jednou z nejzákladnějších podmínek existence chovů je samozřejmě zdraví. Bohužel se vše značně komplikuje a ani v chovech našich zvířat není zdravotní situace jednoduchá – pokud ale někdy byla, každá doba přinášela problémy i v této oblasti.

Uplynulé měsíce v chovech králíků přinesly všeobecně zvýšený výskyt zdravotních komplikací a často zvýšenou nervozitu řady i zkušených chovatelů. Zprávy o zdravotní situaci v chovech králíků v zemích v sousedních zemích, zejména SRN, nepřinášejí příliš povzbudivé perspektivy ani pro naše chovy a termín RHD 2 je mezi našimi chovateli stále častější.

Základní informace jsme přinesli již v květném vydání Chovatele, trocha zopakování je na místě.

Ponejprv byly v roce 2010 ve Francii zaznamenány úhyny vakcinovaných králíků, kdy za příznaků moru uhynulo v několika chovech 25 % samic, po urgentní vakcinaci bylo šíření v chovu zastaveno a prvotní vakcinace původní vakcínou tedy byla úspěšná. Dále se vyskytovaly úhyny neočkovaných dospělých králíků a mláďat. Virus byl podrobně vědecky prozkoumán a označen jako varianta viru moru králíků – RHDV2.

Skupina kalicivirů (kam patří virus hemoragického onemocnění králíků – moru - RHD) je velmi variabilní. I u nás byla prokázána přítomnost virů podobných moru desítky let před prvním výskytem onemocnění morem. Současný klasický virus moru se na naše území dostal v roce 1988 pozemní východní cestou z Číny, kde se poprvé objevil roku 1984 u angorských králíků po importu z NSR. Různé modifikovaných typů viru moru může existovat mnoho od zcela neškodných až po absolutně nebezpečné vyvolávající rychlou smrt u vysokého (prakticky 100 %) procenta infikovaných jedinců, což je klasický mor králíků RHD.

Od prvního výskytu ve Francii se RHD 2 postupně rozšířil do okolních zemí (Itálie Španělsko, Portugalsko a postupně do dalších zemí), naposledy je hlášen ze Švédska, údajně v Polsku a na Ukrajině, popsán byl i u divokých králíků v Austrálii.

Základní odlišnosti RHD 2 od původního „klasického“ moru RHD:

- delší inkubační doba 4–9 dní (původně 2–3 dny),
- delší průběh onemocnění 5–7 dnů, často subakutní nebo chronický za zřetelných příznaků (neklid, zhoršené dýchání, nechutenství, apatie) – původní hlavně perakutní - velmi rychlý úhyn bez viditelných klinických příznaků,
- úhyn v průměru 20 % králíků (ovšem rozmezí ztrát může být velmi široké 5-70%), klasický mor prakticky 100 % nakažených uhynie,
- ztráty i u králíčat pod 30 dnů věku (zde jsou popisovány 50% úhyny) zatímco u klasického moru jsou mláďata rezistentní nejméně do šesti týdnů.

Právě poněkud „měkčí“ působení viru RHD 2 v populaci může napomáhat postupnému intenzivnímu šíření – delší inkubační doba a průběh, větší část přežívajících králíků, kteří mohou být nositeli viru (všeobecně se uvažuje o infekčnosti asi měsíc) může přispět k rozšiřování na velké vzdálenosti. Ve Středozeří se dokonce zvažuje, zda již tento typ viru RHD nevytlačil ten původní.

Samostatnou kapitolou by bylo pojednání o imunitě ve vztahu k moru králíků.

Od prvních výskytů na našem území je známa velká variabilita imunity králíků proti moru:

- staří dospělí králíci byli vždy značně odolní,
- mláďata do nejméně 6 týdnů byla zcela rezistentní,
- mláďata od naočkovaných samic s dostatečnou imunitou neonemocněla zpravidla až do věku 2–3 měsíců, nejvyšší podíl ztrát v drobných chovech byl vždy až po tomto věku,
- po vakcinaci je vždy nutno počítat s určitým malým procentem králíků bez tvorby imunity, zejména u jedinců postižených jiným onemocněním (pasterelózy, kokcidiózy).

V zemích s ekonomicky významnou produkcí králíků (Francie, Španělsko) jsou již vyvinuty účinné vakcíny. Výroba vakcíny je po izolaci rutinním produkčním procesem. V krajním případě by mohla být zvažována výroba autovakcíny, u ní není tak složitý schvalovací proces a mohla by být k dispozici během několika týdnů.

V sousedních zemích, zejména SRN, jsou výskyty RHD 2 široce zaznamenávány v regionech velmi blízko našim hranicím, tamější farmaceutické firmy na situaci reagují. Chovatelský svaz rovněž v tomto směru vyvíjí aktivitu, část chovatelských akcí (výstav králíků) byla dokonce zrušena. Podíl naočkovaných králíků v populaci králíků je významným faktorem pro šíření epidemie, u nás je vzhledem k nákladům na očkování alespoň v chovech čistokrevných králíků vyšší než v jiných sousedních zemích. Ze Švýcarska máme zprávy o všeobecném zrušení výstav králíků – zde se ovšem všeobecně neočekuje a situace je zde zcela odlišná.

U nás zatím není potvrzen výskyt tohoto RHD 2.

Otázkou je, jaký podíl uhynulých králíků je jakkoli vyšetřen nebo jaký je všeobecný postup při i hromadných ztrátách. Po upozornění a výzvu v Chovateli č. 5, informaci na školení posuzovatelů a ústřední králíkářské konferenci nebyla konkrétní reakce nebo jakákoli informace zaznamenaná (snad je to vše

v pořádku a je to tak správně). S výskytem nové varianty moru králíků však budeme muset počítat dříve nebo později, těžko se tomu vyhneme, jaké však budou dopady v našich chovech, si nikdo netroufá odhadovat.

A jak se připravovat? Jsme v kontaktu s farmaceutickými firmami, sledujeme světovou vědeckou literaturu i dění v okolních zemích.

Doporučení - co právě teď?

- U všech chovných králíků zajistit solidní, co nejlepší imunitu proti moru za použití dostupných vakcín (nevytvoří se však u králíků postižených chronickým nebo i subklinickým onemocněním např. rýmou, pasterelózou, kokcidiózou). Revakcinovat mláďata – v 1. roce života 2x očkovat, v případě bezprostředního ohrožení očkovat králíčata co nejdříve v souladu s doporučením výrobce vakcíny (nejčastěji od 6 týdnů věku).
 - Samice před chovnou sezónou raději opakovaně revakcinovat – králíčata pak mají dostatek mateřských protilátek a budou pravděpodobně odolnější i proti novému typu viru.
 - Výstavní a chovní králíci na podzimních výstavách by měli mít očkování dvakrát během předcházejících šesti měsíců, optimálně přeočkovat 2–3 týdny před účastí na výstavě, nespolehat na jedno základní očkování mladých králíků na jaře nebo počátkem léta.
 - Omezit kontakty králíků mimo chov zejména v období reprodukce a odchovu králíčat (tedy již v chovné sezóně 2017), přenos viru moru je nejčastěji prostřednictvím prachu, což ovšem znamená všim, na čem mohou stopy prachu být – tedy úplně všude. Vhodné je zajistit opatření proti prašnosti v chovu a jeho pronikání z okolí.
 - Nutno velmi opatrně zvážet návštěvy výstav a dovozy králíků z postižených oblastí, případně dovezené králíky urychleně přeočkovat. Nutná je karanténa a opatrnost při zařazení do chovu alespoň po dobu jednoho měsíce.
- Poznámka na závěr – někdy se musím opakovat – ale situace může být opravdu vážná.

MVDr. MILOSLAV MARTINEC, Ph.D.,
foto SILVIE VESELÁ

